

I statistiktider...

Kan nedåtgående kurvor vara bra?

Kalle Laajala

Det blev nytt år och statistikdags. Hatkärleken till dessa siffror, i bästa fall användbara och skoj att analysera, i sämsta fall omotiverade och tveksamt definierade. Webbstatistiken nästan en vetenskap i sig. Till synes enkla ”unika besökare” blir vid en närmare titt svårt. Vad är ett unikt besök på en webbplats egentligen? Om någon bara tittar in och försvinner, bör det räknas? Hur lång tid får det dröja till nästa besök för att räknas som unikt igen? Och alla de som råkar dölja sig bakom ett och samma IP-nummer, betraktas de som bara en besökare? Nå, det finns överenskommelser att följa.

Lagom är bäst?

Kulturrådet ansvarar för biblioteksstatistiken i Sverige. En överblick och lägesbeskrivning får man via rapporten ”Dikt eller verklighet?” som Annette Johansson skrivit för Biblioteksföreningen. Problem lyfts fram, inte minst de nuvarande mätningarnas tillkortakommanden i det virtuella. Jag reagerade själv på en grej när jag satt och summerade: forskningsbiblioteken förväntas redovisa ”antalet sökningar i OPAC”. Jag antar att man vill se generella drag i användningen av landets webbkataloger, se vartåt kurvan lutar. Det är nog bra. Men vad säger den siffran i verkligheten? Särskilt problematiskt blir det på lokal nivå, om man vill använda statistiken verksamhetsutvecklande. Antingen tyder ett högt antal sökningar under en given period på framgång, att användaren hittar grej efter annan och fortsätter med blodad tand. Eller så tyder den höga siffran på att användaren misslyckas och provar om och om igen. Hur ska man veta? En rent kvantitativ mätning säger inget om orsakerna bakom. Den stigande kurvan kan lika gärna betyda att katalogen är användarvänlig och hopplöst svårökt. Man når den absurda slutsatsen att ett bibliotek bör ha så många sökningar som möjligt, men inte för många. Och vad är då lagom? Bättre vore i så fall att koppla sökningarna mot faktiskt genomförda reservationer, beställningar och utlån för att fånga in mer av processen. Eller att komplettera med kvalitativa studier. Men det är lättare sagt än gjort.

Nedåtgående kurvor och tekniska redskap

Verksamhetsstatistik handlar väl ofta om att visa på ökande siffror av olika slag, att med dem rättfärdiga det man pysslar med. Men med söktjänster vore det många gånger bättre om man kunde omformulera statistiken, skifta perspektiven, så att nedåtgående kurvor blir det eftersträvarvärda. Exempelvis siffror som visar att användaren hittar med färre sökningar och klick. Mindre irrande på webbplatsen. Inte för att det skulle finnas ett egenvärde i snabbheten, men för att det kunde säga något om användbarheten hos tjänsterna och ge en fingervisning om var insatser krävs.

I Biblioteksbladet 2/2009 läser jag om KB:s expertgrupp för biblioteksstatistik som startade häromåret. De ska se över vad som behöver göras. E-statistiken tycks vara en prioriterad fråga och det talas om behovet av ”bra tekniska redskap”. Här börjar jag leka med en tanke: hur vore det om ansvariga myndigheter skapade en tjänst av typen Google Analytics (och liknande) för hela ABM-sektorn, rentav? Vi klistrar på våra webbplatser in en kodsnut som i sin tur registrerar trafiken centralt, där institutionerna sedan kan logga in och plocka ut de egna siffrorna. Fördelen för statistikansvarig myndighet vore kontrollen över definitioner och mätningar. Vi skulle alla få en bättre jämförbarhet. Med insyn och tydliga regler skulle dessutom användarnas integritet kunna stärkas genom garanterad anonymisering av sökningar och surfmönster, och att de inte exploateras för oönskade kommersiella syften. Det skulle inte lösa underligheterna kring antalet sökningar i OPAC, men väl en del huvudvärk med webbstatistiken. Är det en vettig tanke jag leker med? Finns det risker med den?

Vilka andra tekniska redskap behöver vi?